



Brüssel, 8. oktoober 2025
(OR. en)

13740/25

SOC 655
GENDER 186
ANTIDISCRIM 95
FREMP 264
JAI 1368
ECOFIN 1322

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	8. oktoober 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 725 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2026–2030

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 725 final.

Lisatud: COM(2025) 725 final



Brüssel, 8.10.2025
COM(2025) 725 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2026–2030

SISSEJUHATUS

Igäüks peaks Euroopa Liidus **tundma end turvaliselt ja vabalt, et olla autentne**. Võrdsus ja mittediskrimineerimine on ELi aluslepingutes ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiväärtused ja põhiõigused. Need põhimõtted suunavad ka ELi tegevust rahvusvahelisel areenil¹. Võrdsed võimalused on ka Euroopa sotsiaalõiguste samba alus².

Nagu rõhutas president von der Leyen [2025. aasta liidu olukorra aruandes](#): „Euroopa iseseisvus tähendab **meie vabaduste kaitsmist**. Vabadust otsustada, arvamust avaldada, kogu maailmajaos ringi liikuda, vabadust anda oma hääl, **armastada**, palvetada, **elada võrdõiguslikkuse liidus**.“ Need vabadused saavad olla reaalsus ainult siis, kui kõik inimesed, nii tänased kui ka tulevased põlvkonnad, on diskrimineerimisest vabad.

Võrdsus ja mittediskrimineerimine on ELi demokraatliku vastupanuvõime, majandusliku tugevuse, sotsiaalse õigluse ja ühtekuuluvuse jaoks üliolulised. Komisjon on jätkuvalt täielikult pühendunud võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise kaitsmisele, kui need on ohus³. Komisjonil, Euroopa Parlamendil, nõukogul ja liikmesriikidel on **ühine kohustus** neid õigusi kaitsta ja tagada kõigile võrdsus⁴.

2020. aastal võttis komisjon vastu esimese [LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025](#), millega tugevdatakse ELi meetmeid LGBTIQ+-inimeste⁵ diskrimineerimise vastu. Strateegia oli oluline samm **võrdõiguslikkuse liidu loomisel**, mis on komisjoni visioon kaasavast Euroopast, kus igäüks saab vabalt elada, olenemata oma identiteedist. Selle tulemusena rakendati mitmeid LGBTIQ+-inimestega seotud meetmeid, sealhulgas peamisi seadusandlikke ettepanekuid LGBTIQ+-inimeste õiguste edendamiseks, ning enneolematut toetust LGBTIQ+-inimeste kodanikuühiskonna organisatsioonidele kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi kaudu.

LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegiat 2020–2025 täiendati **13 riikliku LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia** vastuvõtmisega liikmesriikides ning selle tulemusel rakendati ELi tasandil märkimisväärsed LGBTIQ+-inimestega seotud meetmeid. LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse alltöörühma loomine pakkus platvormi võrdõiguslikkuse alaste jõupingutuste edendamiseks riigi tasandil.

¹ Euroopa Liidu lepingu artikkel 2 ning põhiõiguste harta artiklid 21 ja 23.

² [Euroopa sotsiaalõiguste sammas – Õiglasema ja kaasavana Euroopa Liidu loomine – Tööhõive, sotsiaalküsimused ja sotsiaalne kaasatus](#).

³ Vt näiteks [president von der Leyeni 25. juuni 2025. aasta avaldus Budapesti geiparaadi kohta](#).

⁴ Pidades silmas liikumist ELiga ühinemise suunas, julgustatakse ka kandidaatriike ja potentsiaalseid kandidaatriike edendama võrdõiguslikkust ja põhiõigusi kooskõlas asjakohase ELi *acquis*'ga.

⁵ LGBTIQ+-inimesed on inimesed:

1. kes tunnevad külgetõmmet samast soost (lesbid, geid) või mis tahes soost inimeste vastu (biseksuaalid);
2. kelle sooidentiteet ja/või sooline eneseväljendus ei vasta nende sünnipärasele soole (transsoolised, mittebinaarsed isikud);
3. kes on sündinud sootunnustega, mis ei vasta mehe või naise tüüpilisele määratlusele (intersoolised);
4. kelle identiteet ei sobitu binaarsesse seksuaalsuse ja/või soo klassifikatsiooni (*queer*);
5. kes määratlevad end muu seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi järgi, mida LGBTIQ akronüüm konkreetselt ei hõlma (+). Kogu tekstis kasutatakse lühendeid LGBTI, LGBTIQ ja LGBTIQ+ vaheldumisi, sõltuvalt viidatavas dokumendis, algatuses või poliitikavaldkonnas kasutatavast terminoloogiast.

Alates strateegia vastuvõtmisest on **LGBTIQ+-inimeste ühiskondlik heakskiit suurenenud**. LGBTIQ+-inimesed on nüüd oma sotsiaalses keskkonnas avatumad. 2023. aasta [Eurobaromeetri diskrimineerimist käsitleva eriuuringu](#) kohaselt on ELi elanikud tõenäolisemalt nõus sellega, et nende kolleeg on lesbi, gei või biseksuaalne (75 %, 3 protsendipunkti rohkem kui 2019. aastal) ja et nende laps on samasoolisega suhtes (59 %, 4 protsendipunkti rohkem).

LGBTIQ+-inimeste nähtavus poliitikas, kodanikuühiskonnas, spordis, meedias ja teaduses seab kahtluse alla eelarvamused ja aitab edendada sotsiaalset heakskiitu. **LGBTIQ+-inimeste mõjuvõimu suurendamine**, tuginedes mõjusate eeskujude ja nüüdiskultuuri pärandile, kaasates nad pere- ja sõpraderingi, aitab kaasa mitmekesisemale ja ülemaailmselt rikkamale ühiskonnale. See **edendab ettevõtlust, innovatsiooni ja kestlikku majanduskasvu**. Näiteks on LGBTIQ+-inimesi vastuvõtvatel ja neid kaasavatel linnadel tugevamad innovatsiooni ökosüsteemid, suurem oskuste ja andekate inimeste kontsentratsioon, kõrgem ettevõtluse tase ja parem elukvaliteet⁶.

Vaatamata edusammudele püsivad probleemid. Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) 2023. aastal läbi viidud [kolmanda LGBTIQ-uuringu](#) kohaselt teatas üle kolmandiku (37 %) LGBTIQ-inimestest, et nad **kogesid** uuringule eelnenud 12 kuu jooksul **diskrimineerimist**, kusjuures kõrgeim määr oli transsooliste naiste (64 %), transsooliste meeste (63 %) ja intersooliste inimeste (56 %) seas. Näib, et soolise võrdsuslikkuse ja LGBTIQ+-inimeste vastaste narratiivide laiem levimine on seda diskrimineerimise vormi veelgi süvendanud. [FRA uuringutest](#) nähtub, et LGBTIQ+-inimeste organisatsioonid ja inimõiguste kaitsjad seisavad silmitsi eriti vaenuliku keskkonna, ähvarduste ja rünnakutega.

Ebavõrdsus tööhõives, tervishoius, hariduses, eluaseme kättesaadavuses ja teenuste kättesaadavuses piirab jätkuvalt LGBTIQ+-inimeste võimalusi. FRA kolmandas LGBTIQ-uuringus ütlesid diskrimineerimisest teatanud vastajad, et seda esineb kõige sagedamini tööl, koolis, tervishoiuasutustes või avalikes kohtades.

Diskrimineerimine põhjustab majanduslikku kahju: hiljutises [OECD uuringus](#) viidatakse seksuaalsel sättumusel põhineva diskrimineerimisega seotud SKP aastasele vähenemisele ELis kuni 89 miljoni euro võrra. Samas uuringus rõhutatakse, et diskrimineerimise mõju ulatub majandusest kaugemale. See õõnestab sotsiaalset ühtekuuluvust, nõrgendab kodanike usaldust ja vähendab toetust demokraatlikele väärtustele. Kaasav ühiskond on vastupidavam, mida iseloomustab suurem solidaarsus, tugevamad institutsioonid ja suurem kodanikuosalus.

Tunnustades saavutusi ja jätkuvaid probleeme, kinnitati komisjoni 2024. aasta [rakendamisaruanDES](#) (LGBTIQ-inimeste võrdsuslikkuse strateegia 2020–2025) kohta, et strateegial on oluline roll LGBTIQ+-inimeste õiguste edendamisel, kuid rõhutati ka vajadust suuremate jõupingutuste järele ELi tasandil.

2024. aastal nõudis **Euroopa Parlament** uut ja terviklikumat LGBTIQ+-inimeste võrdsuslikkuse strateegiat⁷. 2024. aastal **allkirjastasid 20 liikmesriiki** [ministrite](#)

⁶ Open For Business (2025), [City Ratings 2025](#) (Linnareitingud 2025).

⁷ [Euroopa Parlamendi 8. veebruari 2024. aasta resolutsioon ELi LGBTIQ-inimeste võrdsuslikkuse strateegia 2020–2025 rakendamise kohta](#) (2023/2082(INI)).

[deklaratsiooni](#), millega kutsuti üles võtma täiendavaid meetmeid ja kohustuti tegema komisjoniga koostööd strateegia uuendamiseks. Kui kodanikuühiskonna organisatsioonidega konsulteeriti eelmise LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia rakendamise teemal, kordasid nad neid üleskutseid, rõhutades jätkuvate meetmete kiireloomulisust.

Uus LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia, nagu on **välja kuulutatud president von der Leyeni 2024. aasta poliitilistes suunistes**, kujundab komisjoni tööd LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse valdkonnas aastateks 2026–2030. See tugineb esimese strateegia alusele ning toetub selle ambitsioonidele ja juba tehtud edusammudele, mis tagab järjepidevuse ja sillutab samal ajal teed edasistele edusammudele.

Strateegia eesmärk on võtta kõigil valitsemistasanditel **ühine kohustus** kaitsta põhiõigusi ning võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise väärtusi, mis on sätestatud põhiõiguste hartas ja on siduvad kõigile liikmesriikidele kui ELi esmane õigus. Samuti luuakse strateegiaga raamistik, mis nõuab Euroopa Parlamendi, nõukogu, liikmesriikide ja kodanikuühiskonna aktiivset osalemist ja koostööd, et tagada selle edukas rakendamine.

Käesoleva strateegia rakendamisel järgitakse kahetist lähenemisviisi, milleks on **sihipärased meetmed** ja **võrdõiguslikkuse** tugevam **integreerimine** eri poliitikavaldkondadesse. Selles strateegias – nagu ka selle eelkäija puhul – kasutatakse **intersektionaalsust** valdkondadevahelise põhimõttena. Selles käsitletakse seda, kuidas seksuaalne sättumus, sooline identiteet/väljendus ja sootunnused kombinatsioonis muude isikuomaduste või identiteetidega, nagu sugu, rassiline või etniline päritolu, usutunnistus või veendumused, puue ja vanus, soodustavad ainulaadseid diskrimineerimiskogemusi. Sel viisil täiendab see strateegia olemasolevaid ja tulevasi ELi algatusi, mille eesmärk on edendada võrdõiguslikkust kõigi jaoks⁸. Lisaks võetakse strateegias arvesse seda, kuidas geograafiline isolatsioon võib neid haavatavaid olukordi veelgi süvendada.

Strateegia ettevalmistamiseks korraldas komisjon ulatusliku **konsultatsiooniprotsessi**. See hõlmas tagasisidekorjet, avalikku konsultatsiooni ja sihtotstarbelisi konsultatsioone, mis hõlmasid sihtotstarbelisi konsultatsioonikoosolekuid selliste sidusrühmadega nagu LGBTIQ+ katusorganisatsioonid, liikmesriikide esindajad, sotsiaalpartnerid ja rahvusvahelised organisatsioonid. Ainuüksi komisjoni portaali „[Avaldage arvamust!](#)“ nõuandetegevus näitas vastajate suurt huvi teema vastu.

STRATEEGILISED EESMÄRGID

1. KAITSE

LGBTIQ+-inimesed seisavad jätkuvalt silmitsi **ebaproportsionaalselt suure vägivalla ja vihkamisega**, mida süvendab LGBTIQ+-inimeste vastaste narratiivide levik ELis ja kogu maailmas. See kahjustab põhiõigusi ja ohustab demokraatlike ühiskondade aluseid, mis

⁸ [Romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik](#), [Euroopa sotsiaalõiguste sammas](#), [puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030](#), [lapse õiguste strateegia](#), [antisemitismi vastu võitlemise ja juudi eluviisi edendamise strateegia](#), soolise võrdõiguslikkuse strateegia aastateks 2026–2030 (kavandatud 2026. aasta esimeseks kvartaliks) ja rassismivastane strateegia aastateks 2026–2030 (kavandatud 2025. aasta neljandaks kvartaliks).

edendab hirmu, tõrjutust ja sotsiaalset killustatust. Oluline on võidelda igasuguse vägivalga vastu ja seda ennetada ning lõhkuda vaenulikud narratiivid, et toetada ELi ühiseid väärtusi, milleks on võrdsus, inimväärikus ja põhiõiguste austamine kõigi jaoks.

1.1. Võitlus kahjulike tavade vastu

Sättumuse muutmise teraapiad on äärmiselt kahjulikud sekkumised, mis põhinevad meditsiinilise aluseta ideel, et LGBT[IQ+]-inimesed on haiged. Samuti põhjustavad need märkimisväärtset valu ja kannatusi ning pikaajalist psühholoogilist ja füüsilist kahju⁹. FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt on 24 % LGBTIQ-inimestest **kogenud ümberpööramist**, sealhulgas füüsilist ja seksuaalset vägivalda, verbaalset kuritarvitamist ja alandamist. See näitaja on kasvanud peaaegu kaks korda: 47 % transsooliste naiste puhul ja 48 % transsooliste meeste puhul.

Trans-, mittebinaarsed ja intersoolised inimesed seisavad jätkuvalt silmitsi kehalise autonoomia raskete rikkumistega¹⁰: mõned ELi liikmesriigid kehtestavad ikka veel kirurgilise või meditsiinilise sekkumise nõudeid soo õiguslikuks tunnustamiseks¹¹. FRA kolmandast LGBTIQ-uuringust ja sellega seotud [aruandest „Being intersex in the EU“](#) (Intersooline inimene ELis) nähtub, et 57 % intersoolistest vastajatest ütles, et nemad või nende vanemad ei andnud teadlikku nõusolekut kirurgiliste või hormonaalsete protseduuride läbimiseks, mis põhjustas püsivaid füüsilisi ja psühholoogilisi kahjustusi.

Selleks et aidata liikmesriikidel keelustada ümberpööramistoiminguid,¹² avaldab komisjon **uuringu**, milles analüüsitakse nende toimingute olemust, levimust ja mõju LGBTIQ+-inimestele. Koordineeritud tegevuse hõlbustamiseks edendab komisjon ka sellel teemal **struktureeritud dialoogi**, eelkõige LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse eksperdirühma kaudu, mis tegutseb mittediskrimineerimise, võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse kõrgetasemelise töörühma raames. Uuringu tulemuste põhjal võtab komisjon asjakohaseid meetmeid, et võidelda ümberpööramistoimingute vastu, pöörates erilist tähelepanu liikmesriikide toetamisele, kellel on selles valdkonnas oluline roll. Komisjon jätkab võitlust ka muude kahjulike tavade vastu, nagu intersooliste inimeste suguelundite moonutamine ja transsooliste inimeste sunniviisiline ravi.

Töötades välja oma lähenemisviisi ümberpööramistoimingute vastu võitlemiseks, võtab komisjon eelkõige arvesse hiljutist [Euroopa kodanikualgatust](#) „LGBTQ+-inimeste ümberpööramise toimingute keelamine Euroopa Liidus“¹³.

⁹ Seksuaalsel sättumusel ja sooidentiteedil põhineva vägivalga ja diskrimineerimise eest kaitsmise ÜRO sõltumatu ekspert, „[Nn konversiooniteraapia toimingud](#)“, 1. mai 2020.

¹⁰ „[Legal gender recognition in the EU: The journeys of trans people towards full equality](#)“ („Soolise võrdõiguslikkuse õiguslik tunnustamine ELis: transsooliste inimeste liikumine täieliku võrdõiguslikkuse suunas“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020; [ILGA Europe 2025 Rainbow Map](#).

¹¹ Strateegias kasutatakse soo õigusliku tunnustamise väljendit, nagu seda kasutatakse tavaliselt poliitika- ja akadeemilistes tekstides, ilma et see piiraks muid Euroopa Liidu Kohtu kasutatavaid väljendeid. Kohtuasjas C-4/23 (Mirin, 4.10.2024, EU:C:2024:845) kasutab Euroopa Kohus väljendit „sooidentiteedi muutmine“ riigisisese tasandil õigusliku soo muutmise menetluste tähistamiseks ja väljendit „teises liikmesriigis [...] seaduslikult omandatud [...] soolise identiteedi muutmise [tunnustamine]“, et viidata piiriülestele olukordadele, st käsitleb teises liikmesriigis omandatud õigusliku soo muutuse tunnustamist liikmesriigis.

¹² [Euroopa Parlamendi uuringuteenistus](#): kaheksa liikmesriiki on juba keelustanud ümberpööramistoimingud.

¹³ Algatuse toetusavalduste kontrollimine on edukalt lõpule viidud ja algatus esitatakse eeldatavasti komisjonile läbivaatamiseks.

1.2. Turvalisuse tagamine ja LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud vaenu vastu võitlemine

Vihast ajendatud LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud ahistamine ja vägivald sagenevad jätkuvalt. FRA kolmandast LGBTIQ-uuringust nähtus, et 2023. aastal oli 55 % LGBTIQ-inimestest uuringule eelnenud 12 kuu jooksul kogenud **vaenust ajendatud ahistamist**, mis on 18 protsendipunkti rohkem kui 2019. aastal. Teated füüsilistest ja seksuaalsetest rünnakutest on samuti kasvanud, mis mõjutab ebaproportsionaalselt trans-, mittebinaarseid ja intersoolisi inimesi. Sidusrühmad, kellega selle strateegia raames konsulteeriti, rõhutasid jõuliselt tungivat vajadust tegeleda nende praeguste probleemidega.

ELi tasandil hõlmab praegune õigusraamistik, mis on sätestatud nõukogu raamotsuses teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta ning [naistevastase vägivalda ja perevägivalda vastast võitlust käsitlevas direktiivis](#), üksnes rassistlikel ja ksenofoobsetel alustel põhinevaid vihakuritegusid ning soopõhist kübervägivallale või vihkamisele õhutamist¹⁴. Siiani puuduvad õigusaktid, mis tagaksid kriminaalõiguse kaitse seksuaalsel sättumusel ja/või soolisel identiteedil põhinevate kuritegude eest. Selle tulemusena on õigusraamistik liikmesriigiti killustatud ja ebajärjekindel¹⁵.

2021. aastal tegi komisjon ettepaneku, et nõukogu otsustaks lisada **vaenukõne ja vaenukuriteod** Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 kohasesse **ELi kuritegude loetellu**¹⁶. Selline nõukogu otsus annaks õigusliku aluse teistele õigusaktidele, millega ühtlustatakse vaenukuritegude kriminaalõiguslikke määratlusi põhjustel, mida ei ole praegu asjakohases ELi õiguses ette nähtud.

Kuna sellise nõukogu otsuse osas ei ole edusamme tehtud, kaalub komisjon **seadusandlikku algatust**, mis põhineks ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikega 1 hõlmatud olemasolevatel kuriteoliikidel, **et ühtlustada internetis toime pandud vihakuritegude määratlust**. Vihakuritegude põhjalik määratlus ELi tasandil oli ka üks peamisi soovitusi, mille võtsid vastu need, kes osalesid 2024. aasta [Euroopa kodanike paneelarutelul, mis käsitles võitlust vihkamise vastu ühiskonnas](#). Komisjon on pühendunud nende soovitude järgimisele.

Selleks et aidata õiguskaitse- ja õigustöötajatel tuvastada LGBTIQ+-foobiat vihakuritegudena käsitatavates kuritegudes, jätkab komisjon koostööd liikmesriikidega, et **parandada vihakuritegude registreerimist ja ohvrite toetamist** [vaenukõne ja vaenukuritegude vastu võitlemise kõrgetasemelise tööühikuga raames](#). Need jõupingutused tehakse koostöös ELi asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega (nt Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, Euroopa Nõukogu ning demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo¹⁷). Samuti toetab komisjon jätkuvalt **politsei koolitamist** LGBTIQ+-foobia kohta vaenukuritegudes ja mittediskrimineerimise teemal¹⁸.

¹⁴ Täpsemalt vt punkt 1.3.

¹⁵ [Uuring ELi kuritegude loetelu laiendamist käsitleva Euroopa Komisjoni algatuse ettevalmistamise toetamiseks](#), 2021.

¹⁶ Teatis „[Kaasavam ja kaitsvam Euroopa: vaenukõne ja vaenukuritegude lisamine ELi kuritegude loetellu](#)“, COM/2021/777 final.

¹⁷ OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo.

¹⁸ Vt võrgustiku [Facing Facts](#) esitatud algatused.

Lisaks on komisjon jätkuvalt pühendunud selliste **kodanikuühiskonna organisatsioonide** ja projektide **toetamisele**, mille eesmärk on võidelda LGBTIQ+-inimeste vihkamise ja diskrimineerimise vastu asjakohaste ELi rahastamisvahendite abil. Nende vahendite hulka kuuluvad kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm praeguse mitmeaastase finantsraamistiku ajal, millele peaks järgnema kavandatav [programm „AgoraEU“](#), mis on praegu õigusloomeprotsessis menetlemisel järgmise mitmeaastase finantsraamistiku jaoks.

Järgmise **ohvrite õigusi käsitleva ELi strateegia** raames jätkab komisjon LGBTIQ+-inimestest ohvrite jaoks turvalise kuritegudest teatamise keskkonna edendamist. Samuti toetab komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu läbivaadatud [kuriteoohvrite õiguste direktiivi](#) vastuvõtmisel, mille eesmärk on tugevdada kõigi kuriteoohvrite, sealhulgas LGBTIQ+-foobsete vihakuritegude ohvrite õigusi.

Selleks et tagada mittediskrimineerimist ja põhiõigusi käsitleva ELi õiguse nõuetekohane ja tõhus kohaldamine, toetab komisjon aktiivselt selleteemalist õigusosalast koolitust oma **õiguslase koolituse strateegia 2025–2030 raames**. Lisaks eraldab komisjon rahalisi vahendeid **õigusprogrammi** kaudu, mille eesmärk on hõlbustada õiguskaitse tõhusat ja mittediskrimineerivat kättesaadavust kõigi jaoks. See hõlmab tõhusate tsiviil- ja kriminaalmenetluste edendamist, mis aitab kaasa liidu õiguse järjepidevale ja ühtsele kohaldamisele ning edendab ja toetab kuriteoohvrite õigusi kooskõlas prioriteetidega, mis on sätestatud [ohvrite õigusi käsitlevas ELi strateegias](#) 2020.–2025. aastaks.

Naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist käsitlevas direktiivis tunnistatakse, et läbipõimunud diskrimineerimisest mõjutatud isikud, sealhulgas LGBTI-inimesed, on suuremas soolise vägivalla ohus, ning nõutakse, et liikmesriigid võtaksid ennetusmeetmeid ja pakuksid nendele ohvritele konkreetset tuge. Lisaks võib kuriteo toimepanijat tema seksuaalse sättumuse eest karistada raskendava asjaoluna.

Kui komisjon abistab liikmesriike direktiivi nõuetekohasel ülevõtmisel, pöörab ta erilist tähelepanu probleemidele, millega puutuvad kokku läbipõimunud diskrimineerimise ohvrid, sealhulgas LGBTI-inimesed. Komisjon hõlbustab selles valdkonnas heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel **ELi naistevastase vägivalla ja koduvägivalla ennetamise võrgustiku** kaudu.

Teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas toetab komisjon koostöös liikmesriikidega¹⁹ sellise [tegevusjuhendi rakendamist, mis käsitleb soolise vägivalla vastast võitlust teadusuuringutes ja innovatsioonis](#), mis on välja töötatud osana **Euroopa teadusruumi poliitilisest tegevuskavast aastateks 2022–2024**,²⁰ mis hõlmab valdkonnaülest lähenemisviisi. Komisjon rahastab [programmi „Euroopa horisont“](#) raames ka teadusuuringuid desinformatsiooni, soolise vägivalla, vihakuritegude ja vaenukõne kohta, võttes arvesse haavatavas olukorras olevate inimeste erivajadusi, näiteks LGBTIQ+-inimeste puhul. Nagu president von der Leyen 2025. aasta liidu olukorra aruandes rõhutas: „Teaduse

¹⁹ [Nõukogu järeldused uue Euroopa teadusruumi kohta](#) (ELT C 374, 22.11.2021, lk 1).

²⁰ Euroopa Komisjon, [Euroopa teadusruumi poliitika tegevuskava – ülevaade meetmetest ajavahemikuks 2022–2024](#), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021.

jaoks ei ole oluline pass, sugu, etniline päritolu ega poliitilised veendumused“, mis on algatuse [„Vali Euroopa“](#) keskne põhimõte.

LGBTIQ+-noored²¹ kogevad sageli mitmes vormis diskrimineerimist, eelarvamusi ja vaenurite tegusid ning on seksuaalse kuritarvitamise suhtes eriti haavatavad²². Selleks et kaitsta kõiki lapsi²³ laste seksuaalse väärkohtlemise eest, toetab komisjon kaasseadusandjaid **kahe seadusandliku ettepaneku** vastuvõtmisel²⁴.

Lisaks tugevdatakse komisjoni [soovitusega integreeritud lastekaitse süsteemide kohta](#) ELi kohustust saavutada vägivalla suhtes nulltolerants. Selles soovitusel julgustatakse liikmesriike tagama, et kõigil lastel kogu nende mitmekesisuses oleksid samasugused juurdepääsuõigused ja õigus kaitsele kõigi liikmesriikide territooriumil. Kõiki lapsi tuleb kaitsta, toetada ja võimestada, edendades kaasavaid, koordineeritud ja süsteemseid lähenemisviise riiklikes lastekaitse süsteemides ning reageerides laste konkreetsetele haavatavustele.

Õigus rahumeelsele kogunemisele on sätestatud ELi põhiõiguste hartas ning komisjon on oma pädevuse piires võtnud endale kohustuse seda igal ajal austada ja kaitsta. Kuigi geiparaadid ja muud kogukonnaüritused on LGBTIQ+-inimeste nähtavuse ja identiteedi oluline väljendus kogu Euroopas, on püüdlused selle õiguse kasutamist piirata mõnes ELi liikmesriigis tekitanud tõsist muret. Mitmes liikmesriigis on jätkuvalt pakiline mure osalejate vastu suunatud vägivaldsed rünnakud ja ahistamine,²⁵ mis õhonestavad nii LGBTIQ+-inimeste turvalisust kui ka võimalust end avalikus ruumis vabalt väljendada.

Osana teatisest [ProtectEU: Euroopa sisejulgeoleku strateegia](#) tugevdatakse ELi julgeoleku kaitsealast nõustamisprogrammi, et aidata liikmesriikidel tagada üldsuse julgeolekut. Selle programmi raames korraldatakse liikmesriikide taotlusel suure riskiga ürituste, sealhulgas geiparaadide haavatavuse hindamisi, mida rahastab Sisejulgeolekufond. Komisjon käsitleb LGBTIQ+-foobset äärmuslust ka tulevases **ELi tegevuskavas terrorismi ja vägivaldse äärmusluse ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks**.

Kriisid mõjutavad haavatavas olukorras olevaid rühmi või diskrimineerimist või sotsiaalset tõrjutust kogevaid rühmi ebaproportsionaalselt. Seepärast on [ELi kriisivalmiduse strateegias](#) konkreetselt nimetatud ebavõrdsust kui valmisoleku riskitegurit ja võetud eesmärk edendada kaasava valmisoleku kultuuri, jätmata kedagi kõrvale. Võrdõiguslikkusega seotud kaalutluste arvestamine on oluline tagamaks, et kõik ELi kodanikud ja kogukonnad osaleksid aktiivselt kriisideks valmisoleku ja neile reageerimise jõupingutustes.

Teise maailmasõja ajal ning natside ja nende kaastöötajate tagakiusamise tõttu mõisteti hinnanguliselt 50 000 geile ja biseksuaalsele mehele jõhkrates tingimustes raskeid vanglakaristusi ning ligikaudu 10 000–15 000 meest saadeti koonduslaagritesse²⁶. Paljud

²¹ ELis puudub ühtne noorte määratlus, kuid üldiselt ja andmete kogumise eesmärgil määratletakse noori 15–29-aastastena. [Ülevaade – lapsed ja noored – Eurostat](#).

²² Vt Smith, John ja Brown, Anna. „Child sexual abuse/exploitation and LGBTIQ+ children: Context, links, vulnerabilities, gaps, challenges and priorities“ (“Laste seksuaalne väärkohtlemine/ärakasutamine ja LGBTIQ+ lapsed: kontekst, seosed, nõrgad kohad, lüngad, probleemid ja prioriteedid“). *Child Abuse & Neglect*, 2024, [doi.org/10.1016/j.chipro.2024.100001](#).

²³ [ÜRO lapse õiguste konventsiooni](#) kohaselt on laps iga alla 18-aastane inimene.

²⁴ [COM \(2022\) 209 final](#) ja [COM \(2024\) 60 final](#).

²⁵ [Rahvusvahelise lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste ühenduse \(ILGA\) Euroopa 2025. aasta ülevaade](#) kohaselt saavad rünnakud LGBTI geiparaadide vastu.

²⁶ [Holokausti mälestuspäeva usaldusfond – geid](#).

kaotasid elu ja ellujäänute kogemused jäid aastakümneteks teadvustamata. Tunnistades, et LGBTIQ+-inimeste tagakiusamise juured on sügaval Euroopa ajaloos, on komisjon pühendunud **ajaloolisele mälule** kui võrdõiguslikkuse edendamise ja tulevaste jõhkrate massikuritegude ennetamise lahutamatu osale. Selleks teeb komisjon projektide rahastamise kättesaadavaks asjakohaste ELi rahastamisvahendite, näiteks kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi kaudu. Komisjon toetab ka kõrgetasemelisi üritusi, millega mälestatakse tagakiusatud LGBTIQ+-inimesi, ja osaleb nendel üritustel.

1.3. Võitlus internetis toimuva vaenu ja diskrimineerimise vastu

Veebimaailm pakub LGBTIQ+-inimestele olulisi võimalusi. Sotsiaalmeedia ja digiplatvormid on peamised eneseväljenduse, identiteedi ja kogukonnatunde loomise kohad. Need on vahendid, mille abil tuua kuuldavale LGBTIQ+-inimeste hääl, **luua tugivõrgustikke ja jõustada võrdseid õigusi**, eelkõige noorte ja vähem vastuvõetavas keskkonnas olevate inimeste jaoks.

Siiski loovad **internetis leviv vaenukõne** ja ahistamine LGBTIQ+-inimeste jaoks vaenuliku digikeskkonna, mis mõjutab nende turvalisust, heaolu ja väljendusvabadust ning aitab kaasa hirmu- ja tõrjutuse õhkkonnale. Seda toetab FRA kolmas LGBTIQ+-inimeste uuring: 63 % LGBTIQ+-inimestest ütles, et nad on sageli kokku puutunud või puutuvad pidevalt internetis kokku vaenuliku sisuga, mis nõuab nendevastast vägivalda. Lisaks on LGBTIQ+-inimesed ja naised internetis üha enam soovastaste narratiivide sihtmärk – see on **välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ning desinformatsioonikampaaniate** osa. Välisosalejad on üha paremini rahastatud ja kasutavad välisriigist lähtuvat infoga manipuleerimist, et mõjutada avalikku arvamust, õhutada polariseerumist ning sekkuda demokraatlikesse protsessidesse ELis ja kogu maailmas. Sellised meetmed ohustavad otseselt ELi põhiväärtusi, milleks on võrdsus, inimväärikuse austamine ja mittediskrimineerimine.

Naistevastase vägivalga ja perevägivalga tõkestamist käsitlevas direktiivis on esimest korda kriminaliseeritud soolise vägivalga või vihkamise õhutamine küberruumis. Kui see on liikmesriikide õigusaktides rakendatud,²⁷ tagab see ELis ühise kaitse soopõhise internetis leviva vihakõne eest. Lisaks on direktiiviga kriminaliseeritud kõige levinumad soolise vägivalga vormid internetis, nimelt intiimse või manipuleeritud materjali nõusolekuta jagamine, küberjälitamine ja küberahistamine.

Digiteenuste määruses on sätestatud veebimajutusteenuse pakkujate kohustused tegeleda ebaseadusliku veebisisuga, sealhulgas vihkamisele või diskrimineerimisele õhutamise ja muu hulgas LGBTIQ+-inimeste vastu. Samuti on väga suurte digiplatvormide ja otsingumootorite pakkujad kohustatud hindama ja maandama oma teenustest tulenevaid süsteemseid riske, sealhulgas mõju õigusele inimväärikusele ja mittediskrimineerimisele, soolise vägivalga seotud negatiivset mõju ning tõsiselt negatiivseid tagajärgi inimese füüsilisele ja vaimsele heaolule. Komisjon jätkab koos pädevate riiklike asutustega kõnealuse määruse jõustamist.

²⁷ Direktiivi ei kohaldata Taani suhtes vastavalt Taani seisukohale, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingus ja Euroopa Liidu toimimise lepingu protokollis nr 22.

2025. aasta jaanuaris andsid komisjon ja Euroopa digiteenuste nõukoda positiivse hinnangu [internetis leviva vihakõne vastase võitluse muudetud tegevusjuhendile](#) + (edaspidi „tegevusjuhend“) ning see lisati digiteenuste määruse raamistikku, vastates nii ka [Euroopa kodanike paneelarutelu soovitudele, mis käsitlevad võitlust vihkamise vastu ühiskonnas](#).

Platvormid, mis allkirjastavad tegevusjuhendi+, kohustuvad osalema tööstuse koostöös ja mitut sidusrühma hõlmavatel foorumitel, et parandada ebaseadusliku vaenukõne, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud vaenukõne ennetamist. Komisjon jälgib tegevusjuhendi+ rakendamist, hõlbustab selle korrapärast läbivaatamist ja kohandamist ning toetab platvorme, sealhulgas **veebipõhise teadmuskeskuse** kaudu, mis kogub asjakohaseid ressursse internetis leviva ebaseadusliku vihakõne kohta.

Komisjon jälgib tähelepanelikult ka läbivaadatud [audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi](#) rakendamist liikmesriikides. Direktiiviga tugevdatakse kaitset vihkamisele või vägivallale õhutava sisu eest ning keelatakse diskrimineerivad kaubanduslikud audiovisuaalsed teadaanded, sealhulgas soo või seksuaalse sättumuse alusel.

Küberkiusamine ja muud tehnoloogia abil toetatavad vägivallavormid on tõsine ja kasvav probleem ning mõjutavad ebaproportsionaalselt LGBTIQ+-noori²⁸. Komisjoni tulevase **küberkiusamise tegevuskava** eesmärk on ennetada kuritarvitamist internetis, sealhulgas juhul, kui see on suunatud LGBTIQ+-noorte vastu. Samuti korraldab komisjon **kogu ELi hõlmava uuringu sotsiaalmeedia mõju kohta heaolule**, keskendudes noortele, sealhulgas LGBTIQ+-noortele.

1.4. LGBTIQ+-inimestest rahvusvahelise kaitse taotlejate ja rändajate kaitse tagamine

LGBTIQ+-inimestest varjupaigataotlejad seisavad teekonnal ja/või ELi saabumisel silmitsi intersektsionaalsete ja lisariskidega ning neil võivad olla teistsugused vajadused kui teistel taotlejatel. FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt oli 54 % LGBTIQ-inimestest, kes identifitseerisid end **varjupaigataotlejate või pagulastena**, kogenud uuringule eelnenud aastal diskrimineerimist (oluliselt rohkem kui kõigi LGBTIQ-inimeste seas – keskmiselt 37 %). Neid ohustab ka eriti ahistamine ja vägivald ning nad võivad jääda ilma õigusabist või konkreetsetest tervishoiuteenustest, näiteks hormoonravist²⁹.

[Uue rände- ja variupaigaleppega](#) tugevdati kaitsemeetmeid ja tagatise haavatavatele rahvusvahelise kaitse taotlejatele, sealhulgas LGBTIQ+-inimestele. [FRA uuringu „Being Black in EU“](#) („Mustanahalisena ELis“) kohaselt kogevad Aafrika päritolu inimesed, kes määratlevad end vähemusena, sealhulgas seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi/väljenduse või sootunnuste alusel, rohkem diskrimineerimist. Täiendavad diskrimineerimise allikad, näiteks puuetega seotud takistustega kokkupuutumine, võivad nende inimeste haavatavust suurendada.

²⁸ Vt rahvusvahelise lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste noorte ja intersooliste noorte ja üliõpilaste organisatsiooni (IGLYO) [uuring](#).

²⁹ Vt UNCHR, „[Protecting LGBTIQ+ people in situations of forced displacement: A Stocktaking on UNHCR progress since the 2021 Roundtable](#)“ („Kokkuvõtte ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti edusammudest pärast 2021. aasta ümarlauda“), juuni 2023.

Komisjon jätkab koostoime loomist [integratsiooni ja kaasamise tegevuskavaga](#) aastateks **2021–2027**, milles tunnistatakse LGBTIQ-inimestest rändajate arvukaid ja läbipõimunud probleeme. Lisaks jätkab komisjon **romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitleva ELi strateegilise raamistiku** ning eelseisva **rassismivastase strateegia 2026–2030** raames rassistatud LGBTIQ+-inimeste ees seisvate probleemide lahendamist.

Komisjon teeb koostööd **Euroopa Liidu Varjupaigaameti (EUAA)**, Euroopa **Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex)** ja liikmesriikidega, et töötada välja vahendid haavatavate taotlejate varajaseks tuvastamiseks ja neile toetuse andmiseks³⁰. **Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi** ning **naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“** või mis tahes sellele järgneva vahendi kaudu kavatseb komisjon jätkata algatuste rahastamist, et tagada taotlejatele ja haavatavatele taotlejatele kaitsemeetmed, sealhulgas piisav toetus LGBTIQ+-inimestest taotlejatele.

Euroopa Komisjoni olulisemad sammud

- ✓ Võidelda überpööramistoimingute vastu, tuginedes spetsiaalse uuringu tulemustele ja võttes arvesse sellega seotud Euroopa kodanikualgatust sellel teemal.
- ✓ Uurida õiguslikke võimalusi, et tugevdada kriminaalõiguse raamistikku, et võidelda vaenukõne ja vaenukuritegude vastu aluslepingu kehtivate sätete raames.
- ✓ Jälgida internetis leviva vihakõne vastase võitluse tegevusjuhendi+ rakendamist ja luua veebipõhine teadmiskeskus, mis kogub internetis leviva vihakõnega seotud asjakohaseid ressursse.
- ✓ Võtta 2026. aastaks vastu küberkiusamise tegevuskava.

2. VÕIMESTAMINE

Viimastel aastakümnetel on seadusandlikud ja poliitilised edusammud aidanud luua kaasavamaid ühiskondi, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste jaoks. FRA kolmandast LGBTIQ-uuringust nähtub, et **LGBTIQ+-inimesed** on oma sotsiaalses keskkonnas enda seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi või sootunnuste suhtes **avatamad** (52 % ehk 6 protsendipunkti rohkem kui 2019. aastal), kusjuures see suundumus on selgem trans- ja intersooliste puhul.

LGBTIQ+-inimestele juurdepääsu tagamine tööhõivele, tervishoiule, haridusele ja muudele avalikele teenustele, sealhulgas maapiirkondades ja äärealadel, vabastab nende potentsiaali ning võimaldab neil täielikult panustada oma kogukonda ja majandusse. Kaasatuse edendamine tugevdab sotsiaalset ühtekuuluvust ning edendab ELi innovatsiooni, tootlikkust ja ülemaailmset konkurentsivõimet. Selles strateegias kinnitatakse veel kord komisjoni võetud kohustust anda **LGBTIQ+-inimestele võimalus elada vabalt ja võrdsena** kõigis eluvaldkondades ja ka liikmesriikides ringi liikudes.

2.1 LGBTIQ+-inimeste mõjuvõimu suurendamisele aluse panemine

Kaasamise edendamine juba varases eas on LGBTIQ+-inimeste heaolu ja arengu jaoks otsustava tähtsusega. Kaasav ja toetav keskkond aitab noortel suurendada usaldust,

³⁰ [Euroopa Liidu Varjupaigaameti vahendid \(europa.eu\)](#).

vastupanuvõimet ja positiivset identiteeditunnet ning edendada samal ajal kõigi seas empaatiat ja austust. Kui lapsed kasvavad üles keskkonnas, kus tunnustatakse mitmekesisust, arenevad nad suurema tõenäosusega akadeemiliselt, sotsiaalselt ja emotsionaalselt ning võtavad need kaasavad väärtused endaga kaasa täiskasvanuikka, andes need edasi tulevastele põlvkondadele.

Ent nagu on juba kirjeldatud [LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegias 2020–2025](#), kogevad vikerkaarerepere lapsed ja LGBTIQ+-noored sageli juba varasest east alates häbimärgistamist ja diskrimineerimist. Lisaks teatas kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt kaks kolmandikku LGBTIQ-inimestest (67 %), et nad olid koolis käimise ajal kannatanud kiusamise, naeruvääristamise, õrritamise, solvamise või ähvarduste all. Neil intsidentidel võib olla inimesele pikaajaline mõju.

Komisjon jätkab ohutu ja kaasava hariduse parimate tavade vahetamise hõlbustamist liikmesriikide ja ekspertide vahel **Euroopa haridusruumi strateegilise raamistiku tööühmades**. See meede kajastab seda, et sidusrühmad pöörasid strateegia konsultatsioonide käigus suurt tähelepanu haridusele.

Neid jõupingutusi tugevdavad veelgi [ELi lapse õiguste strateegia](#) ja ELi laste õiguste võrgustik. 2024. aasta soovitusel integreeritud lastekaitstesüsteemide arendamise ja tugevdamise kohta lapse parimates huvides edendatakse valdkondadevahelist lähenemisviisi lastekaitsele. Sellega toetatakse liikmesriike lastekaitstesüsteemide arendamisel ja tugevdamisel vastavalt laste vajadustele ja nende parimates huvides. Lisaks pakub **ELi laste osalusplatvorm** ELi lastele kaasavat võimalust arutada poliitikakujundajatega neile olulisi teemasid.

Komisjon tugineb ka algatusele „[Uus Euroopa Bauhaus](#)“, mis ühendab kestlikkuse, kaasamise ja esteetika, et edendada ohutuid ja külalislahkeid ruume kõigile. Edendades kaasavat disaini avalikus ruumis, koolides ja kogukondades, võib algatus „Uus Euroopa Bauhaus“ aidata vähendada häbimärgistamist, suurendada nähtavust ja luua keskkondi, kus LGBTIQ+-inimesed on kaasatud ning võivad tunda end turvaliselt ja väärtustatuna.

Komisjon jätkab koostööd noorteorganisatsioonidega, kes püüavad kaitsta LGBTIQ+-noorte õigusi [ELi noorte sidusrühmade tööühma](#) kaudu. Jätakuvalt on esmatähtis tagada noortele kõikehõlmavad võimalused tööalaseks ja isiklikuks arenguks. Komisjon jätkab diskrimineerimisega seotud takistuste kõrvaldamist hariduse, koolituse, noorte ja spordi valdkonnas, kasutades asjakohaseid ELi rahastamisvahendeid, näiteks **programmi „Erasmus+“** ja **Euroopa solidaarsuskorpuse programme**³¹.

Mis puudutab tervishoidu, siis FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt teatab 14 % LGBTIQ-inimestest tervishoiutöötajatepoolsest diskrimineerimisest. See võib põhjustada erinevusi ennetamises, diagnoosimises ja ravis, kuna paljud väldivad arstiabi otsimist vaenuliku reaktsiooni kartuse tõttu. Tervisealase ebavõrdsuse vähendamiseks jätkab komisjon teadlikkuse suurendamist, teabe jagamist ja teadmiste jagamise hõlbustamist, sealhulgas [ELi tervishoiupoliitika platvormi](#) ja [rahvatervise parimate tavade portaali](#) kaudu ning samuti **programmi „Euroopa horisont“** kaudu, et toetada teadusprojekte, mis käsitlevad paremat

³¹ [Komisjoni 22. oktoobri 2021. aasta rakendusotsus \(EL\) 2021/1877 Erasmus+ ja Euroopa solidaarsuskorpuse programmide \(2021–2027\) kaasamismeetmete raamistiku kohta](#) (ELT L 378, 26.10.2021, lk 15).

juurdepääsu tervishoiu- ja hooldusteenustele. Selleks et suurendada tervishoiutöötajate teadlikkust LGBTIQ+ küsimustest, tegi komisjon [projekti HEALTH4LGBTI](#) koolitusmaterjalid liikmesriikidele kättesaadavaks.

Ennetava hoolduse valdkonnas keskendub komisjon jätkuvalt neile, kes seisavad silmitsi läbipõimunud haavatavuse ja tervisealase ebavõrdsusega. Vähitõrje valdkonnas täidetakse haavatavas olukorras olevate inimeste, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste vajadusi jätkuvalt [Euroopa vähitõrje tegevuskava](#) rakendamise kaudu, samal ajal tehakse [vähktõve ebavõrdsuse Euroopa registris](#) kindlaks vähktõve ennetamise ja ravi suundumused ning erinevused. Näiteks on inimeste papilloomiviirusega (HPV) ja B-hepatiidiga (HBV) seotud vähktõve määr eriti suur LGBTIQ+-inimeste seas³². Komisjon toetab seda, et tugevdatakse ja rakendatakse **tõenditel põhinevaid teadlikkuse suurendamise kampaaniaid HPV ja B-hepatiidi vastu vaktsineerimise tähtsuse kohta kui tõhusaid vähiennetusvahendeid**. Need kampaaniad kaasavad LGBTIQ+-inimesi ja neis võetakse vajaduse korral arvesse soolisi eripärasid.

Lisaks jätkab komisjon **Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) HIVi ja sellega seotud kaasinfektsioonide**, viirusliku hepatiidi ja sugulisel teel levivate nakkuste **ülemaailmsete tervishoiusektori strateegiate** toetamist. Samuti teeb komisjon koostööd ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutuse (HERA) kodanikuühiskonna foorumiga, et teha [ELi meditsiiniliste vastumeetmete strateegia](#) raames kindlaks süsteemsed takistused haavatavas olukorras olevate inimeste, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste juurdepääsul vaktsiinidele, ravimitele ja diagnostikale.

Vaimne tervis on veel üks kriitilise tähtsusega valdkond, kus LGBTIQ+-inimesed seisavad silmitsi suuremate riskidega. Eriti puuetega LGBTIQ+-inimesed on suuremas vägivalla, ahistamise ja sellest tulenevate vaimse tervise probleemide ohus: FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt teatas 66 % puuetega LGBTIQ-inimestest, et nad kaalusid uuringule eelnenud aastal enesetappu.

Komisjon keskendub jätkuvalt kõikidele haavatavas olukorras olevatele inimestele, kasutades selleks [teatist tervikliku lähenemisviisi kohta vaimsele tervisele](#), sealhulgas häbimärgistamist ja diskrimineerimist käsitlevat ELi toetuspaketti³³. Samuti luuakse sellega koostoime [puuetega inimeste õiguste strateegiaga aastateks 2021–2030](#) ja edendatakse selleteemaliste parimate tavade vahetamist puuetega inimeste platvormi kaudu.

Komisjon jätkab mitmekesisuse ja kaasamise edendamist [programmi „Loov Euroopa“](#) kaudu (millele peaks järgnema kavandatav programm „AgoraEU“ 2028–2034, mis on praegu õigusloomeprotsessis menetlemisel).

³² Vt Moradi, Ghobad jt, „The prevalence of hepatitis C and hepatitis B in lesbian, gay, bisexual and transgender populations: a systematic review and meta-analysis“ („C-hepatiidi ja B-hepatiidi levimus lesbide, geide, biseksuaalide ja transsooliste seas: süstemaatiline ülevaade ja metaanalüüs“). *European Journal of Medical Research*, 27, 2022, <https://doi.org/10.1186/s40001-022-00677-0>, ning Sherry, Alexander D. jt, „Overall Survival and Quality-of-Life Superiority in Modern Phase 3 Oncology Trials: A Meta-Epidemiological Analysis“ („Üldine elulemus ja elukvaliteedi paremus tänapäevases III faasi onkoloogilistes uuringutes: metaepidemioloogiline analüüs“). *JAMA Oncology*, 11, 7, 2025, lk 718–724, <https://doi.org/10.1001/jamaoncol.2025.1002>.

³³ [Vaimne tervis \(europa.eu\)](#).

Komisjon jätkab algatuste tähistamist, mis tutvustavad spordi rolli võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse edendamisel ELi spordiauhindade [#BeActive](#) kaudu ning suurendavad teadlikkust [Euroopa spordinädala](#) ja iga-aastase ELi spordifoorumi kaudu. Samuti edendab komisjon heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel selle kohta, kuidas tagada võrdne juurdepääs spordile.

[ELi spordialase töökava 2024–2027](#) alusel loodud **avatud koordineerimise meetodi rühma** „**Võitlus vaenukõne vastu spordis**“ kaudu pakub komisjon liikmesriikidele ja sidusrühmadele foorumit tavade jagamiseks ja soovitude väljatöötamiseks selle kohta, kuidas tagada, et sport on kõigi jaoks turvaline ja kaasav, ning kuidas võidelda vaenukõne, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud vaenukõne vastu spordis.

Transpordi valdkonnas jätkab komisjon mitmekesisuse, võrdõiguslikkuse ja kaasatuse parandamist [võrgustiku #DiversityInTransport saadikute](#) kaudu ning tagab, et poliitika on kaasav.

Tehisintellekt muudab kiiresti tehnoloogia maastikku ning sellel on tohutu potentsiaal elu parandamiseks ja tööstuse põhjalikuks muutmiseks. See potentsiaal toob aga kaasa ka probleeme, eelkõige olemasoleva kallutatuse suurenemise ohu³⁴. Selle vastu võitlemiseks on [tehisintellektimäärusega](#) keelatud tehisintellektisüsteemid, mis liigitavad üksikisikuid nende biomeetriliste andmete alusel, et järeldada nende seksuaalset sättumust, või mis kahjustavad kasutajaid, manipuleerides, pettes või kasutades ära nende haavatavusi.

Lisaks peavad suure riskiga tehisintellektisüsteemide pakkujad enne oma süsteemide kasutuselevõttu või kasutamist kaaluma põhiõigustega seotud riske, sealhulgas mittediskrimineerimist. Nende eeskirjade rakendamisel keskendub komisjon erinevatel alustel, sealhulgas seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi/väljenduse või sootunnuste alusel toimuvale diskrimineerimisele. Selleks et edendada teadlikku poliitikakujundamist, pakub komisjon liikmesriikidele ja teistele sidusrühmadele ka **aruteluplatvormi võrdõiguslikkust käsitlevate andmete ja tehisintellekti teemal**.

Samuti kavatseb komisjon [oskuste liidu](#) osana esitada **2030. aasta tegevuskava digiõppe ja -oskuste tuleviku kohta**. Tegevuskava eesmärk on kehtestada alg- ja keskkooli jaoks tehisintellektialase kirjaoskuse raamistik, tugevdada jõupingutusi desinformatsiooni ja väärinfo vastu võitlemiseks digikirjaoskuse hariduse kaudu, tegeleda vajadusega internetiturvalisuse ja digitaalse heaolu järele ning võidelda stereotüüpide vastu juba varasest eest alates.

FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt teatasid lesbid (42 %) ja transnaised (64 %) kõrgeimast diskrimineerimise määra vastavalt seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi osas. LGBTIQ+-naised võivad kogeda diskrimineerimist nii naiste kui ka LGBTIQ+-inimestena. Uues LGBTIQ+-strateegias võetakse seda valdkonnaülest perspektiivi arvesse. Tulevases soolise **võrdõiguslikkuse strateegias aastateks 2026–2030** kavandatud tegevusi ja meetmeid kohaldatakse naiste ja tütarlaste suhtes kogu nende mitmekesisuses.

³⁴ Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA), „[Bias in algorithms – Artificial intelligence and discrimination](#)“ („Kallutatud algoritmides – tehisintellekt ja diskrimineerimine“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022.

2.2 LGBTIQ+-inimeste mõjuvõimu suurendamine tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse kaudu

Mitmekesisus ja kaasatus soodustavad innovatsiooni ja tugevdavad Euroopa konkurentsivõimet. LGBTIQ+-inimesi toetavad kaasavad töökohad saavad kasu laiemast vaatenurgast, loovusest ja probleemide lahendamisest. FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu tulemused näitavad, et vähenenud on üldine tööalane diskrimineerimine (18 % ehk 3 protsendipunkti vähem kui 2019. aastal), sealhulgas töö otsimisel (9 %, 1 protsendipunkt vähem). Lisaks on tõendeid selle kohta, et tööotsijad väärtustavad töö otsimisel mitmekesisust ja kaasamispoliitikat, rõhutades sellise poliitika tähtsust talentide ligimeelitamisel ja hoidmisel³⁵.

[Võrdse tööalase kohtlemise direktiiviga](#) sätestati ELi õiguses muu hulgas õigus töötada ilma seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise ja ahistamiseta. Komisjon tagab jätkuvalt kõnealuse direktiivi range kohaldamise ja avaldab 2026. aastal aruande selle kohaldamise kohta. Tuginedes [uuringle, mis käsitleb karistusi diskrimineerimise eest](#), kaalub komisjon täiendavate meetmete võtmist, et aidata liikmesriikidel tagada, et võrdse tööalase kohtlemise direktiivi alusel riigisisises õiguses vastu võetud karistused oleksid tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. [Tasustamise läbipaistvuse direktiivis](#) esitatud selgitus, et diskrimineerimise mõiste hõlmab läbipõimunud diskrimineerimist, tugevdab õigust võrdsele tasule, kui soolist diskrimineerimist süvendab näiteks diskrimineerimine seksuaalse sättumuse alusel.

[Soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise valdkonna õigusekspertide Euroopa võrgustik](#) avaldab ka **akadeemilise aruande LGBTIQ-inimeste õigusi käsitleva Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktika kohta**. Käesolevas aruandes analüüsitakse selles valdkonnas viimase kolme aastakümne jooksul toimunud arenguid.

Komisjon jätkab ka nõukogu eesistujariikide ja liikmesriikide toetamist kõigi võimalike vahenditega, et saavutada [võrdse kohtlemise direktiivi ettepaneku](#) suhtes nõutav ühehäälneline kokkulepe. Käesolev ettepanek on oluline tugisammas, et saavutada komisjoni prioriteet, milleks on võrdõiguslikkuse liidu loomine, ning selle eesmärk on täita suur lünk ELi diskrimineerimisvastases õiguses. See laiendab kaitset diskrimineerimise eest seksuaalse sättumuse alusel, muu hulgas väljapoole tööhõive valdkonda, sellistele valdkondadele nagu sotsiaalkaitse, haridus ja eluase.

Tagamaks, et **võrdõigusasutused** saavad tõhusalt kaasa aidata ELi võrdõiguslikkust käsitlevate direktiivide täitmise tagamisele, tagab komisjon direktiivide [2024/1500](#) ja [2024/1499](#) nõuetekohase ja täieliku ülevõtmise. Direktiivide eesmärk on tagada võrdõigusasutuste sõltumatus, volitused ja ressursid, nõudes, et liikmesriigid tagaksid, et võrdõigusasutused saavad ohvreid aidata, ning laiendada võrdõigusasutuste volitusi tööalasele diskrimineerimisele seksuaalse sättumuse alusel. Samuti tugevdavad need soovahetusel

³⁵ Vt [„Business case of diversity and inclusion at work“](#) („Mitmekesisuse ja kaasamise ärijuhtum töökohal“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2025

põhineva diskrimineerimise ohvrite kaitset,³⁶ kui sellist diskrimineerimist tunnistatakse ELi õiguses. 2026. aastal võtab komisjon vastu rakendusakti, millega kehtestatakse võrdõigusasutuste toimimise näitajad, sealhulgas diskrimineerimise vastu võitlemisel.

Aluslepingute täitmise järelevalvajana jälgib komisjon, kas liikmesriigid järgivad ELi õigust, kasutab kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid ELi väärtuste kaitsmiseks ega kõhklevõtmast vajaduse korral meetmeid, nagu ta on varem teinud. Näiteks kaebas komisjon 2022. aasta juulis Ungari Euroopa Liidu Kohtusse seoses riigisiseste õigusnormidega, millega diskrimineeritakse inimesi nende seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel³⁷. Komisjon leidis, et need normid on vastuolus mitme ELi õigusega, sealhulgas ühtse turu normidega, üksikisikute, eelkõige LGBTIQ-inimeste põhiõigustega ja ELi keskmises olevate ühiste väärtustega (ELi lepingu artikkel 2). 16 liikmesriiki ja Euroopa Parlament astusid menetlusse komisjoni nõuete toetuseks. Kohtujurist esitas oma [ettepaneku](#) 5. juunil 2025. Euroopa Liidu Kohtu menetlus oli käesoleva strateegia vastuvõtmise ajal pooleli.

Mitmekesisuse haldamise valdkonnas kinnitab komisjon veel kord oma vankumatut pühendumust mitmekesisuse ja kaasatuse edendamisele töökohal, eriti ajal, mil edusammud selles valdkonnas seisavad silmitsi üha suurenevate tagasilöökidega. [OECD tõenditest](#) nähtub, et mitmekesisust ja kaasatust aktiivselt edendavad ettevõtted suudavad tõenäolisemalt talente ligi meelitada ja hoida, innovatsiooni edendada ja tugevamaid finantstulemusi saavutada.

Komisjon jätkab LGBTIQ+-kesksete jõupingutuste tugevdamist [ELi platvormi mitmekesisuse hartade](#) raames. Platvorm teeb tihedat koostööd LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse eksperdirühmaga, et hõlbustada dialoogi ja anda suuniseid näiteks **kaasavate värbamistavade** kohta. Arvesse võetakse kaasavate tööhõivealगतuste, näiteks [puuetega inimeste tööhõive paketi](#) kontekstis esile kerkinud häid tavasid, sealhulgas interseksionaalsete lähenemisviiside edendamiseks. Komisjon väljendab heameelt [mitmekesisuse lubaduse](#) üle, mille eesmärk on edendada kaasavamaid töökohti ja mille esitasid liikmesriigid mitmekesisuse hartade³⁸ vormis komisjonile 29. aprillil 2025.

Olles eeskujuks, tugevdab komisjon sisemise mitmekesisuse ja kaasamise alaseid jõupingutusi. Selleks peab **mitmekesisuse ja kaasamise büroo** korrapärast dialoogi asjaomaste töötajate ühendustega ning viib LGBTIQ+-töötajad kokku teenustega, mis pakuvad nõustamist ja õigusabi. Samuti edendatakse sellega meetmeid, millega lihtsustatakse LGBTIQ+-töötajate haldusmenetlusi ja püütakse ühtlustada vikerkaareperede tunnustamist institutsioonides. Usaldusküsimuste peanõunik võitleb ahistamise vastu. Komisjon jätkab võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumist korrapäraste personaliuuringute kaudu, et jälgida edusamme.

Diskrimineerimine ja sotsiaalse heakskiidu puudumine suurendavad LGBTIQ+-inimeste vaesust ja kodutust. FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt teatas 38 % vastanutest, et nad

³⁶ [Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi](#) määratluse kohaselt on „soo korrigeerimine“ termin, mis viitab meditsiinilistele meetmetele, mis võivad, kuid ei pea hõlmama psühholoogilist, endokrinoloogilist ja kirurgilist ravi, mille eesmärk on viia isiku füüsiline välimus kooskõlla tema sooidentiteediga. Seda terminit kasutati kohtuotsustes C-423/04 (Richards, 27.4.2006, EU:C:2006) ja C-117/01 (K.B. vs. National Health Service Pensions Agency ja Secretary of State for Health, 7.1.2004, EU:C:2004:7).

³⁷ Kohtuasi C-769/22, komisjon vs. Ungari, Valeurs de l'Union.

³⁸ Koostatud on 27 mitmekesisuse hartat, igal liikmesriigil oma harta. Nende taga on ELi liikmesriikides asuvad organisatsioonid, mis toetavad ja edendavad mitmekesisuse haldamise parimaid tavasid tuhandetele juhtivatele hargmaistele ettevõtetele, VKEdele ja avaliku sektori organisatsioonidele.

tulevad toime suurte raskustega (võrreldes 22 %ga üldisest elanikkonnast [Euroopa elukvaliteedi uuringu 2023](#) põhjal), ja 13 % teatas, et on pidanud ajutiselt jääma sõprade ja sugulaste juurde. Et neid probleeme paremini mõista, avaldab komisjon 2027. aasta alguseks **uuringu eluasemetega seotud ebavõrdsuse ja diskrimineerimise kohta**, kasutades valdkonnaülest lähenemisviisi. Selle uuringu tulemused aitavad kaasa **Euroopa taskukohaste eluasemete kava** rakendamisele ja võimaldavad komisjonil võtta asjakohaseid meetmeid turvaliste, juurdepääsetavate ja mittediskrimineerivate eluasemete edendamiseks, sealhulgas koostöös liikmesriikidega.

Selleks et tagada juurdepääs olulistele kaitsemeetmetele ja teenustele ning tegeleda vaesuse algpõhjustega, käivitab komisjon 2026. aasta alguses oma esimese **ELi vaesusevastase strateegia**, mille eesmärk on tegeleda vaesuse ja struktuurse ebavõrdsuse mitmemõõtmelise olemusega.

Lisaks edendab komisjon kõrvalejätud kogukondade sotsiaal-majanduslikku lõimimist selliste ELi rahastamisvahendite kaudu nagu **Euroopa Sotsiaalfond+** praegusel programmitöö perioodil ning kavandatud [riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad](#) pärast 2028. aastat. **Kodutuse vastu võitlemise Euroopa platvormi** raames suurendab komisjon ka jõupingutusi haavatavate rühmade vajaduste arvessevõtmiseks ning tõenditel põhinevate, integreeritud ja isikukesksete lähenemisviiside toetamiseks kodutuse vastu võitlemisel.

2.3 Võrdsete õiguste tagamine piiriüleselt

ELis kehtivad 22 liikmesriigis LGBTIQ+-inimestele abieluvõrdsus ja/või nende tsiviilpartnerlused. **Peresuhete võrdse tunnustamise tagamine kogu ELis** tugevdab LGBTIQ+-perekondade õigusi, turvalisust ja heaolu ning võimaldab neil täielikult elada pereelu ja osaleda võrdselt ühiskonnas, olenemata sellest, kus nad elavad. Perekonnaõiguse erinevuste tõttu liikmesriikides ei pruugita perekonnasidemeid piiriülestes olukordades enam tunnustada. FRA kolmanda LGBTIQ-uuringu kohaselt oli 14 %-l LGBTIQ-vanematest raskusi põlvnemise seadusliku tunnustamisega teises liikmesriigis.

Vaba liikumist käsitlevas ELi õiguses, eelkõige [vaba liikumise direktiivise](#) ja põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigustes, kaitstakse kõigi ELi kodanike ja nende pereliikmete, sealhulgas samasooliste abikaasade ja partnerite ning nende laste õigust ELis vabalt liikuda ja elada. Komisjon on võtnud kohustuse tagada ELi vaba liikumise eeskirjade, põhiõiguste ja Euroopa Liidu Kohtu asjakohaste otsuste nõuetekohane kohaldamine³⁹. Selleks avaldas komisjon 2023. aasta detsembris [suunised ELi kodanike ja nende pereliikmete vaba liikumise õiguse kohta](#), milles on esitatud vajalikud selgitused konkreetsete küsimuste kohta, mis on kindlaks tehtud *acquis*' kohaldamisel, sealhulgas seoses vikerkaareperedega.

Samal ajal jätkab komisjon nende õiguste alase teadlikkuse suurendamist, sealhulgas **toetades õigustöötajate**, eelkõige kohtunike ja prokuröride **koolitamist** ning suurendades teadlikkust

³⁹ Vt 5. juuni 2018. aasta kohtuotsus, Coman, C-673/16, EU:C:2018:385; 14. detsembri 2021. aasta kohtuotsus, V.M.A., C-490/20, EU:C:2021:1008; 24. juuni 2022. aasta kohtumäärus, K.S., C-2/21, EU:C:2018:385; 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus, Mirin, C-4/23, ECLI:EU:C:2024:845; 3. aprilli 2024. aasta kohtuotsus, Wojewoda Mazowiecki, C-713/23, ECLI:EU:C:2025:235, ja 29. aprilli 2024. aasta kohtuotsus, Shipov, C-43/24.

oma teabevahetuskanalite (nt [Your Europe](#)) kaudu. Vajaduse korral võtab komisjon vajaduse korral täiendavaid meetmeid nende õiguste kaitseks.

Kuigi perekonnaõiguse materiaalõigus kuulub liikmesriikide pädevusse, võib EL võtta meetmeid, millel on piiriülene mõju. Mitmes õigusaktis⁴⁰ on juba ette nähtud abielulahutust, vanemlikku vastutust, ülalpidamist, varalisi suhteid ja pärimist käsitlevate kohtuotsuste vastastikune tunnustamine. Neid vahendeid kohaldatakse kõigi suhtes, olenemata nende seksuaalsest sättumusest või soolisest identiteedist, ning seetõttu kohaldatakse neid täielikult LGBTIQ+-inimeste suhtes. Komisjon **jälgib ja jõustab** vajaduse korral seda, kuidas liikmesriigid kohaldavad neid vahendeid vikerkaareperede suhtes piiriülestes olukordades. Komisjon **alustab ka arutelusid liikmesriikidega**, et teha kindlaks vikerkaareperede praktilised probleemid piiriülestes olukordades.

Vaba liikumist käsitleva ELi õiguse kohaselt peavad liikmesriigid tunnustama lapse põlvnemist sellisena, nagu see on juba kindlaks tehtud teises liikmesriigis, et lapsed saaksid kasutada ELi õigusest tulenevaid õigusi. Komisjon jätkab liikmesriikide toetamist kavandatava **määruse** vastuvõtmisel, et tugevdada laste õiguste kaitset piiriülestes olukordades, **ühthlustades vanemlust käsitlevaid liikmesriikide rahvusvahelise eraõiguse norme**. Ettepanekuga tagatakse, et liikmesriigis kindlaks tehtud lapse põlvnemist tunnustatakse kõigis teistes liikmesriikides kõikidel eesmärkidel peale nende, mis on juba tagatud vaba liikumist käsitleva ELi õigusega. Nõukogus käivad läbirääkimised kõnealuse ettepaneku üle, mis nõuab ühehäälselt vastuvõtmist.

Soo õigusliku tunnustamise nõuded on liikmesriigiti väga erinevad. Kuigi mitu liikmesriiki on vastu võtnud enesemääramismudelid, võivad teised kehtestada meditsiinilisi menetlusi, mis Euroopa Inimõiguste Kohtu hinnangul võivad rikkuda inimõigusi⁴¹. Komisjon **hõlbustab parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel**, et toetada enesemääramisel põhinevate, vanusepiiranguteta soo tunnustamise õigusmenetluste väljatöötamist.

Euroopa Komisjoni olulisemad sammud

- ✓ Jätkata nõukogu eesistujariikide ja liikmesriikide toetamist kõigi võimalike vahenditega, et saavutada nõutav ühehääline kokkulepe võrdse kohtlemise direktiivi ettepaneku suhtes.
- ✓ Avaldada koostöös mitmekesisuse hartade ELi platvormiga ja LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse eksperdirühmaga aruanne võrdse tööalase kohtlemise direktiivi kohaldamise kohta ja anda suuniseid kaasavate värbamistavade kohta.
- ✓ Suurendada teadlikkust ja edendada teadmiste jagamist tervisealase võrdõiguslikkuse kohta tervishoiupoliitika ELi platvormi ja rahvatervise parimate tavade portaali kaudu, tuginedes samal ajal ka programmi „Euroopa horisont“ asjakohastest teadusprojektidest saadud teabele.
- ✓ Korraldada eluasemete ebavõrdsuse ja diskrimineerimise uuring, mis avaldatakse 2027. aasta alguseks, ning kasutada selle tulemusi Euroopa taskukohaste eluasemete kava rakendamisel.
- ✓ Esitada 2030. aasta tegevuskava digiõppe ja -oskuste tuleviku kohta.

⁴⁰ Vt näiteks [määrus 2019/1111](#) abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud asjade kohta, [määrus 4/2009](#) ülalpidamiskohustuste kohta, [määrus 2016/1103](#) abieluvararežiimide kohta, [määrus 2016/1104](#) registreeritud kooselu majanduslike tagajärgede kohta ja [määrus 650/2012](#) pärimise kohta.

⁴¹ S.V. vs. Itaalia, kaebus nr 55216/08, 11. oktoober 2018. A.P., Garçon ja Nicot vs. Prantsusmaa, kaebused nr 79885/12, 52471/13 ja 52596/13, 6. aprill 2017.

- ✓ Jätkata tööd, et võtta vastu kavandatud määrus põlvnemise vastastikuse tunnustamise kohta liikmesriikide vahel.

3. KAASAMINE

Kooskõlas ELi lepingu artikliga 21 ning [ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava](#) ning [ELi suunised LGBTI-inimeste kõigi inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks](#) kaudu on EL juba praegu LGBTIQ+-kogukonna liikmete õiguste edendamisel ja kaitsmisel maailmas juhtpositsioonil. Täieliku võrdõiguslikkuse saavutamine nõuab pidevat pühendumist ja aktiivset osalemist kõigil tasanditel. See strateegia kajastab komisjoni otsustavust edendada **kõigi inimõiguste täielikku ja võrdset kasutamist** nii ELis kui ka kogu maailmas.

3.1 Koostöö tugevdamine ELis

Liikmesriikidel on oluline roll LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse edendamisel kohapeal. Tänu esimesele ELi LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegiale on paljud liikmesriigid juba astunud samme LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse edendamiseks riigi tasandil. Komisjon kutsub kõiki liikmesriike üles võtma **2027. aastaks vastu LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse riiklikud tegevuskavad** kooskõlas [LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse suurendamise strateegiate ja tegevuskavade suunistega](#) ning lisatud [järelevalve kontrollnimekirjaga](#)⁴². Selleks et julgustada LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkust käsitlevaid riiklikke meetmeid ja nende rakendamist, julgustatakse liikmesriike nimetama ametisse LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse **riiklikud koordinaatorid** või tuginema sel eesmärgil olemasolevatele struktuuridele.

Komisjon jätkab nende jõupingutuste toetamist ja jälgimist mittediskrimineerimise, võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse kõrgetasemelise tööühma ning eelkõige selle **LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse alltöörühma** kaudu, kelle volitusi tugevdatakse, et kaasata kandidaatriikide esindajad ja parandada koostööd nõukogu eesistujariikidega. Eksperdirühma raames kutsutakse liikmesriike ja muid sidusrühmi üles esitama korrapäraselt ajakohastatud teavet oma tegevuse kohta ja levitama seda teavet, et suurendada LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse meetmete nähtavust. Liikmesriigid saavad osaleda ka temaatilistes tegevustes, et tegeleda konkreetsete poliitikavaldkondadega, nagu tervishoid, haridus ja tehisintellekt.

Komisjon jätkab [Euroopa kaasatuse ja mitmekesisuse pealinna auhinna](#) kaudu nähtavuse suurendamist, tähistab ja toetab kohalikke omavalitsusi kaasavuse eestvedajana ning edendab parimate tavade vahetamist auhinna võitjate, mitmekesisuse hartale allakirjutanute ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel.

Komisjon tugevdab ka koostööd **rahvusvaheliste LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse eksperdirühmade ja võrgustikega**. Nende hulka kuuluvad Euroopa Nõukogu seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi ja väljenduse ning sootunnuste eksperdikomitee, mis alustas oma volitusi 2024. aastal, ning Euroopa Nõukogu juhitud Euroopa valitsuste LGBTI-teabekeskuste võrgustik.

⁴² Samuti julgustab Euroopa Komisjon ELi kandidaatriike ja potentsiaalseid kandidaatriike järgima selles valdkonnas ELi liikmesriikide häid tavasid.

Elujõuline demokraatia tugineb **avatud ja kasvavale kodanikuühiskonna tegutsemisruumile**, kus kodanikuühiskond saab vabalt tegutseda ja inimesed saavad hirmuta väljendada oma identiteeti. LGBTIQ+-kodanikuühiskonna organisatsioonid seisavad siiski silmitsi kasvavate probleemidega, kuna nende suutlikkus toetada oma kogukondi, seista inimõiguste eest ja kaitsta demokraatlikke väärtusi on üha suurema surve all.

Tulevase **ELi kodanikuühiskonna strateegiaga** luuakse ühine raamistik, et suunata komisjoni koostööd kodanikuühiskonnaga ja selle toetamist kõigis poliitikavaldkondades. Samuti püütakse sellega edendada koostööd liikmesriikidega, et parandada ja hoida kasvavat kodanikuühiskonna tegutsemisruumi kogu ELis, mis hõlmab kodanikuühiskonna organisatsioone ja inimõiguste kaitsjaid, kes tegelevad aktiivselt ELi väärtuste, sealhulgas võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamise ja kaitsmisega.

Komisjon edendab ka uut **LGBTIQ+-poliitika foorumit** koos LGBTIQ+-kodanikuühiskonna organisatsioonide, sotsiaalpartnerite ja akadeemiliste ringkondadega, et tegeleda esilekerkivate probleemidega, hinnata edusamme ja tagada selle strateegia tõhus rakendamine. See võimaldab struktureeritud ja avatud dialoogi eri sidusrühmadega, sealhulgas korrapäraseid ümarlauaarutelusi Euroopa LGBTIQ+-katusorganisatsioonidega.

Noored on kaasava ja demokraatliku ühiskonna ülesehitamisel peamised liitlased. [ELi noortedialoogi](#) ja volinikega peetavate **sihipäraste noortepoliitika dialoogide** kaudu tagab komisjon, et poliitikakujundamise protsessis võetakse kuulda noorte, eelkõige suurema diskrimineerimisohuga rühmade, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste häält. See kaasav mehhanism tagab jätkuvalt avatuse kõigile noortele, et aidata kujundada poliitikat, sealhulgas LGBTIQ+-kogukonnas.

Komisjon toetab jätkuvalt liikmesriike võrdõiguslikkuse põhimõtete integreerimisel riiklikesse reformidesse ja investeringutesse asjakohaste ELi rahastamisvahendite, näiteks [tehnilise toe instrumendi](#) ning [taaste- ja vastupidavusrahu](#) kaudu.

Komisjon tagab ELi vahendite õiglase rakendamise. Komisjon jätkab ELi põhiõiguste harta tõhusa rakendamise ja kohaldamise **horisontaalse eeltingimuse**⁴³ täitmise jälgimist kogu 2021.–2027. aasta jooksul kõigi [ühisätete määruse](#) alla kuuluvate fondide puhul. Sellega jõustatakse ka läbivaadatud [finantsmäärus](#), milles on sõnaselgelt loetletud diskrimineerimisele, vihkamisele või vägivaldale õhutamine kui põhjused, mille alusel ELi rahalisi vahendeid ei anta.

Komisjon kahekordistab oma kohustust toetada LGBTIQ+-kodanikuühiskonna organisatsioone, rohujuuretasandi aktiivsust ja propageerimist olukorras, kus nende organisatsioonide rahastamist üha enam kärbitakse⁴⁴. Komisjon jätkab võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamist **järgmises mitmeaastases finantsraamistikus**, eelkõige **programmi „AgoraEU“** kaudu. Programmi „AgoraEU“ raames tegi komisjon ettepaneku eraldada **uuele kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste+ tegevussuunale**

⁴³ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus \(EL\) 2021/1060](#) (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

⁴⁴ Vt näiteks [Holding the Line: Defending LGBTI movements in the 2025 Funding Crisis - Global Philanthropy Project](#) (Pidades vastu: LGBTI-liikumiste kaitsmine 2025. aasta rahastamiskriisi ajal – ülemaailmne heategevusprojekt).

3,6 miljardit eurot, mis ületab praeguse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi eelarvet rohkem kui kaks korda.

Lisaks sätestatakse esitatud ettepaneku kohaselt kõigis riiklikes ja piirkondlikes partnerluskavades tugevad kaitsemeetmed, et **tagada õigusriigi põhimõtte järgimine ja ELi põhiõiguste harta tõhus kohaldamine** kogu rakendamise ajal. Samuti hoiaksid need ära igasuguse diskrimineerimise, muu hulgas soo ja seksuaalse sättumuse alusel nende ettevalmistamise, rakendamise, järelevalve, aruandluse ja hindamise ajal⁴⁵.

Usaldusväärsed ja võrreldavad andmed võrdõiguslikkuse kohta on valdkonnaülesest perspektiivist lähtudes äärmiselt olulised nii tõenduspõhise poliitika kujundamisel kui ka selle järelevalves. Mittediskrimineerimise, võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse kõrgetasemelise tööühma **võrdõiguslikkuse andmete eksperdirühma** volitusi pikendatakse. Koostöös Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga (FRA) edendab komisjon võrdõiguslikkust käsitlevate andmete, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste ees seisvate probleemide kohta andmete kogumist.

Lisaks jätkab komisjon koostööd asjaomaste ELi ametitega, nagu FRA, Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Sihtasutus (Eurofound) ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE), et anda liikmesriikidele tehnilist abi võrdõiguslikkust käsitlevate andmete, sealhulgas läbipõimunud diskrimineerimise sihipäraste andmete valdkonnas. Lisaks jätkab komisjon koostööd riiklike statistikaametitega, et tõhustada võrdõiguslikkust käsitlevate ühtlustatud andmete kogumist **Eurostati võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise statistika tööühma** raames. Tuginedes 2021. aastal toimunud [võrdõiguslikkuse andmeid käsitleva esimese kõrgetasemelise Euroopa ümarlaua edule](#), korraldab komisjon teise ürituse, mis toob kokku peamised sidusrühmad, et veelgi edendada võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumist ja kasutamist.

Komisjon koostab koostöös liikmesriikidega **soovituse** võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumise, analüüsi ja kasutamise parandamiseks. Sellega tugevdatakse toetust liikmesriikidele ja muudele sidusrühmadele ning pakutakse vahendeid, mis aitavad jälgida võrdõiguslikkuse olukorda ELis ja parandada võrdõiguslikkuse andmete integreerimist.

Komisjon kavatses 2027. aastal avaldada uue **Eurobaromeetri uuringu diskrimineerimise kohta ELis** ning kutsus FRAd üles korraldama põhjaliku **LGBTIQ+-uuringu** järgmise laine, mis avaldatakse 2029. aastal.

Komisjon on jätkuvalt pühendunud teadlikkuse suurendamisele LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise kohta. Komisjon käivitab **teavituskampaania võrdõiguslikkuse liidu kohta**, et kaasata inimesi kogu ELis võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise väärtuste edendamisse.

Komisjon jätkab LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse aktiivset edendamist, toetades asjakohaselt riikide ametiasutuste ja nõukogu eesistujariikide korraldatud kohtumisi ja osaledes nendel kohtumistel ning **olulistel avalikel üritustel, mis on LGBTIQ+-kogukonna**

⁴⁵ [COM/2025/565 final](#).

jaoks teetähised, näiteks geiparaadide kuu ning rahvusvaheline homofoobia-, transfoobia- ja bifoobiavastane päev.

Selleks et muuta LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkus kõigi ELi poliitikavaldkondade osaks, tugevdab komisjon koostööd oma osakondade vahel ja teiste ELi institutsioonidega. Seda hõlbustavad jätkuvalt **Euroopa Komisjoni võrdõiguslikkuse volinik**, käesoleva strateegia rakendamisega tegelev komisjoni talitustevaheline töörühm ja komisjonisisene **võrdõiguslikkuse rakkerühm**.

3.2 Ülemaailmse tegevuse jätkamine LGBTIQ+-inimeste inimõiguste kaitsmisel

EL on jätkuvalt pühendunud **LGBTIQ+-inimeste õiguste edendamisele rahvusvahelisel tasandil**. LGBTIQ+-inimeste õigused on kaitstud kehtiva rahvusvahelise inimõigustealase õigusega, kuid paljudes maailma piirkondades seisavad LGBTIQ+-inimesed siiski silmitsi tõsiste inimõiguste rikkumistega, sealhulgas tagakiusamise, vangistamise või isegi surmanuhtlusega⁴⁶ pelgalt selle eest, kes nad on. LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse edendamisel seatakse üha enam ohtu inimõiguste kaitsjad ja nende elu.

Mitmepoolsel tasandil teeb EL tööd piirkondlike ja ülemaailmsete liitude loomise nimel, et edendada võrdõiguslikkust, sealhulgas **ÜROs**, **OSCEs** ja **Euroopa Nõukogus**. EL jätkab osalemist ÜRO LGBTI-küsimuste tuumikrühmas ning jätkab koostööd ÜRO inimõiguste mehhanismidega, sealhulgas ÜRO sõltumatu eksperdiga, kes tegeleb kaitsega vägivalla ja diskrimineerimise eest seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel.

EL jätkab LGBTIQ+-kogukonna vastu suunatud välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise analüüsimist ning aitab aktiivselt kaasa selliste rünnakute ennetamisele ja neile reageerimisele kogu maailmas eri tasanditel ja piirkondades.

Kahepoolsel tasandil suurendab EL jõupingutusi, et võidelda mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormide vastu, sealhulgas seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu. EL tõhustab ka meetmeid LGBTI-inimeste igasuguse diskrimineerimise ja ahistamise, LGBTI-inimeste vastase vägivalla ja vaenukuritegude ennetamiseks, hukkamõistmiseks ja nende vastu võitlemiseks. EL mõistab jätkuvalt aktiivselt hukka diskrimineerivad seadused, poliitika ja tavad ning võitleb nende vastu, keskendudes **samasooliste suhete ülemaailmse dekriminaliseerimise** toetamisele.

ELi delegatsioonidele tehakse ülesandeks jätkuvalt jälgida tähelepanelikult arengusuundumusi ja osaleda diplomaatilises teavitustegevuses, kui tehakse ettepanek piiravate õigusaktide kohta. Samuti jätkab EL LGBTIQ+-inimeste õiguste kaitsmist oma poliitilistes inimõigustealastes dialoogides. LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkus on jätkuvalt kesksel kohal ka ELi koostöös riikidega, kes saavad [üldiste tariifsete soodustuste kava](#) ja [erikorra „Kõik peale relvade“](#) raames kaubandussoodustusi.

⁴⁶ [ÜRO HIV- ja AIDSi-vastase ühisprogrammi](#) andmetel on 67 riiki kriminaliseerinud samasoolised suhted, kusjuures kümnes riigis määrati surmanuhtlus (2023).

EL jätkab oma **valimisvaatlusmissioonidel** vaenukõne ja vaenu õhutava keelekasutuse juhtumite kaalumist, sealhulgas juhul, kui need on suunatud LGBTIQ+-inimeste vastu, ning stereotüüpide kujutamist meediakajastuses. Samuti uurib EL meetmeid, mida asjaomased ametiasutused on võtnud, et hõlbustada vähemusrühmade, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste osalemist valimisprotsessis ja võidelda nende diskrimineerimise vastu.

Lisaks tagab EL jätkuvalt, et **humanitaarabi-** ja kaitsemeetmed vastavad haavatavate LGBTIQ+-inimeste erivajadustele kooskõlas selliste peamiste humanitaarpõhimõtetega nagu erapooletus ja mittediskrimineerimine. Soolise vägivalla, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalvägivalla ennetamine, leevendamine ja sellele reageerimine on ELi kui humanitaarabi andja peamine prioriteet.

Kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide puhul jätkab komisjon kooskõlas 2020. aasta läbivaadatud laienemismetoodikaga LGBTIQ+-inimeste õiguste edendamist, sealhulgas ühinemisläbirääkimiste ja nendega seotud assotsieerimislepingute raames. Komisjoni iga-aastases laienemispaketis hinnatakse jätkuvalt LGBTIQ+-inimeste inimõiguste olukorda kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides.

Eelkõige jälgib komisjon vastavust ELi õigusaktidele ning Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu asjakohasele kohtupraktikale, annab soovitusi ja rakendab toetusmeetmeid, et tagada LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkus ning võidelda vägivalla, vihkamise ja diskrimineerimise vastu. Lisaks jätkab komisjon LGBTIQ+-kogukonna liikmete õiguste edendamist **oma poliitilistes ja inimõigustealastes aruteludes naaberriikidega**.

Inimõiguste kaitsjate toetamiseks jätkab komisjon [ELi viisaeeskirja käsiraamatu](#) kaudu suuniste andmist inimõiguste kaitsjate viisataotluste menetlemise kohta. Käsiraamat vaadati läbi 2024. aasta juunis, kui sinna lisati ajakohastatud suuniseid ja näiteid, sealhulgas LGBTIQ+-inimeste inimõiguste kaitsjate jaoks. ELi delegatsioonid kogu maailmas jätkavad ka [inimõiguste kaitsjaid käsitlevate ELi suuniste](#) rakendamist. Eritoetust antakse ka [inimõiguste kaitsjate mehhanismi](#) kaudu erakorraliste toetuste, ümberpaigutamiseabi, suutlikkuse suurendamise ja ohus olevate inimõiguste kaitsjate koolitamise kaudu.

LGBTIQ+-inimeste õiguste kaitsmiseks kohaldab komisjon inimõigustel põhinevat lähenemisviisi koos soolise võrdõiguslikkuse ja ebavõrdsuse analüüsiga kõigi meetmete suhtes, mida rahastatakse ELi rahastamisvahenditest, nagu **ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA)** ja **naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“**, sealhulgas instrumendi „Globaalne Euroopa“ teemaprogrammide raames, mis käsitlevad inimõigusi ja demokraatiat ning kodanikuühiskonda. Nende programmidega jätkatakse ka rahalise toetuse andmist LGBTIQ+-kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja inimõiguste kaitsjatele. Neile peaks järgnema kavandatav [instrument „Globaalne Euroopa“](#), mis on praegu õigusloomeprotsessis menetlemisel, järgmise mitmeaastase finantsraamistiku jaoks.

Euroopa Komisjoni olulisemad sammu

- ✓ Eraldada rahalisi vahendeid asjakohaste ELi rahastamisvahendite kaudu, et toetada projekte ja organisatsioone, kes kaitsevad LGBTIQ+-inimeste õigusi ja võitlevad diskrimineerimise vastu.

- ✓ Luua 2026. aastal uus LGBTIQ+-poliitika foorum koos LGBTIQ+-kodanikuühiskonna organisatsioonide, sotsiaalpartnerite ja akadeemiliste ringkondadega.
- ✓ Käivitada 2027. aasta alguses teavituskampaania võrdõiguslikkuse liidu kohta, et kaasata inimesi kogu ELis võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise väärtustesse.
- ✓ Koostada soovitus võrdõiguslikkuse andmete kohta, mida täiendab 2027. aastal ELis diskrimineerimist käsitleva Eurobaromeetri uue väljaande avaldamine.
- ✓ Rakendada meetmeid, et edendada ja kaitsta LGBTIQ+-inimeste kõigi inimõiguste täielikku ja võrdset kasutamist kogu maailmas nii mitme- kui ka kahepoolisel tasandil, sealhulgas toetada samasooliste suhete ülemaailmset dekriminaliseerimist.
- ✓ Toetada kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide vastavusse viimist asjakohaste ELi õigusaktide ning Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga.

JÄRELDUS

See strateegia kinnitab taas visiooni Euroopa Liidust, kus **LGBTIQ+-inimestel on vabadus olla nemad ise ja armastada**. EL ja selle liikmesriigid on teinud märkimisväärsed edusamme **võrdõiguslikkuse liidu** edendamisel. Siiski on veel palju võimalik saavutada tõeliselt võrdse ühiskonna saavutamiseks kõigi jaoks, kus ei esine diskrimineerimist ega vihkamist.

Tuginedes LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegiale 2020–2025, **jätkatakse selle uuendatud strateegiaga ELi jõupingutusi LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse edendamiseks** ning keskendutakse jätkuvalt prioriteetsetele valdkondadele ning LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele kõigis poliitikavaldkondades, kasutades valdkonnaülest lähenemisviisi. Võrdõiguslikkuse saavutamine ei ole oluline mitte ainult vastupanuvõimelise demokraatia ja sidusa ühiskonna jaoks, vaid ka **eduka ja konkurentsivõimelise majanduse edendamiseks** kogu Euroopas.

Võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise tagamine ELis on **jagatud vastutus**, mis nõuab ühiseid jõupingutusi igal tasandil. ELi institutsioonid ja ametid, liikmesriigid, sealhulgas nende piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused, võrdõiguslikkusega tegelevad asutused, sotsiaalpartnerid, ettevõtjad, kodanikuühiskond ja üksikisikud peavad jätkama ja tugevdama oma osalemist selle uuendatud strateegia eesmärkide saavutamisel. **Toetajatel**, kes ei pruugi end ise LGBTIQ+-inimestena määratleda, kuid kes toetavad aktiivselt LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkust, on otsustav roll, sest nad propageerivad ja toetavad LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkust ja räägivad sellest oma igapäevaelus aktiivselt, aidates muuta ühised väärtused käegakatsutavaks reaalsuseks.

Komisjon kutsub **Euroopa Parlamenti** ja **nõukogu** üles uuendama oma pühendumust ja toetama selle strateegia rakendamist. Lisaks kutsub komisjon Regioonide Komiteed ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed üles viima kokku kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskond, et arutada, kuidas edendada LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkust kõigi jaoks.

Komisjon jälgib korrapäraselt käesolevas strateegias esitatud meetmete rakendamist ja esitab 2028. aastal **vahekokkuvõtte**.